

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä ja eräiden korkeakoululakien kutsumismenettelyä koskevien säännösten kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi korkeakouluille yhteinen laki professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä. Virantäytösmenettelyn perusrakenne säilytetään ehdotuksen mukaan entisellään. Virat täytetään hakumenettelyä käyttäen ja niihin nimitetään virkaehdotuksen perusteella. Professorin virkaan nimittäisi edelleen tasavallan presidentti ja apulaisprofessorin virkaan korkeakoulu. Professorin virkaa täytettäessä voidaan ehdotuksen mukaan edelleen käyttää kutsumismenettelyä.

Uudistuksella pyritään nopeuttamaan virantäytösmenettelyä ja poistamaan virkojen täyttämisesä ilmenneitä ongelmia. Ennen viran haettavaksi julistamista vahvistetaan virantäyttöä varten virantäyttöseloste, johon kootaan

virkaa ja virantäytön perusteita koskevat säännökset ja päätökset.

Korkeakoulun kansleri tai rehtori valvoisi virantäyttöä. Hakijoille varattaisiin myös tilaisuus tehdä muistutuksensa virantäytöstä kanslerille tai rehtorille ennen kuin virkaehdotus hyväksytään. Virkaehdotuksesta ei saisi valittaa.

Hakijoiden ansioista lausunnon antaville asiantuntijoille toimitettavien julkaisujen ja töiden määrää voidaan ehdotuksen mukaan rajoittaa. Asiantuntijoiden tehtävää pyritään muutenkin keventämään.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi erillinen laki, jolla kumotaan eräiden korkeakoululakien kutsumismenettelyä koskevat säännökset. Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Lainsäädäntö

Perussäännökset korkeakoulun professorin virkojen täyttämisestä ovat hallitusmuodon 87, 89 ja 90 §:ssä. Hallitusmuodon 89 §:n 1 momentin mukaan korkeakoulujen professorin virat täytetään pääsäännön mukaan hakumenettelyn jälkeen virkaehdotuksen nojalla, ”johon se viranomainen, jolta virkaa on haettu, panee hakijoista kolme vahvistettujen perusteiden

mukaan ansiokkainta”. Tästä menettelystä voidaan kuitenkin hallitusmuodon 90 §:n 1 momentin mukaan poiketa. Säännöksen nojalla on korkeakouluja koskeviin lakeihin otettu säännös professorin viran täyttämisestä kutsusta.

Hallitusmuodon 87 §:n säännöstä, jonka mukaan tasavallan presidentti nimittää professorin virkaan, on tulkittu siten, että se koskee vain Helsingin yliopistoa ja Teknillistä korkeakoulua. Myös muiden korkeakoulujen professorit nimittää tasavallan presidentti asianomai-

sia korkeakouluja koskevan lainsäädännön mukaan. Korkeakoulut nimittävät itse apulaisprofessorit. Nämä virat täytetään aina virkaehdotuksen nojalla. Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista annetussa laissa (191/23) säädetään professorin ja apulaisprofessorin viran täyttömenettelystä. Muiden korkeakoulujen professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämistä säädetään pääasiassa asetuksissa. Virantäytössä huomioon otettavia säännöksiä on lisäksi muun muassa valtion virkamieslaissa (755/86) ja -asetuksessa (723/87) sekä hallintomenettelylaissa (598/82).

1.2. Menettelyn pääpiirteet

Pääsäännön mukaan professorin ja apulaisprofessorin virat täytetään hakumenettelyn jälkeen. Eräissä korkeakouluissa virka voidaan julistaa haettavaksi jo ennen sen avoimeksi tuloa, vuotta tai kahta ennen kuin virasta eroava saavuttaa säädetyn eroamisiän.

Viran hakijat voivat hakuajana pyytää lisäaikaa pätevyytensä täydentämiseksi (pätevöitymis- eli respiitti aika). Lisäaikaa voidaan myöntää enintään kolme kuukautta. Helsingin yliopistossa pätevyitymisaikaa voidaan myöntää yksi vuosi. Jos jollekin hakijalle myönnetään lisäaikaa, saavat myös muut hakijat käyttää sitä hyväkseen.

Viran hakijat liittävätkin hakemukseensa ansio- luettelon lisäksi julkaisunsa ja työnsä.

Hakuajan tai lisääjän päätyttyä virkaehdotuksesta päättävä hallintoelin valitsee vähintään kaksi asiantuntijaa. Asiantuntijoiden tehtävä vaihtelee jonkin verran eri korkeakouluissa. Toisissa korkeakouluissa asiantuntijat lausuvat vain hakijoiden tieteellisistä ansioista, toisissa korkeakouluissa lausunto annetaan myös hakijoiden muista ansioista virkaan. Lausuntojen antamiselle asetetaan määräaika, joka ei yleensä saa olla kolmea kuukautta pitempi.

Hakumenettelyyn kuuluu hakijan antama opetusnäyte. Hakija voidaan vapauttaa opetusnäytteen antamisesta, jos hänen opetustaitonsa on aikaisemmin todettu. Opetusnäytteen kuuntelee ja arvostelee yleensä virkaehdotuksesta päättävä hallintoelin.

Taidekorkeakouluissa hakijoilta voidaan opetusnäytteen lisäksi vaatia esitys näyte. Yleensä asiantuntijat ovat läsnä näytettä annet-

taessa ja näyte vaikuttaa siten myös heidän lausuntoihinsa.

Jokaisen hakijan tieteellisestä tai taiteellisesta pätevyydestä virkaan päätetään erikseen. Yleensä edellytetään, että päätöksentekoon osallistuvien tieteellinen pätevyys vastaa sitä pätevyyttä, joka virkaan vaaditaan. Toisin sanoen päätettäessä hakijan pätevyydestä professorin virkaan päätöksentekoon saavat osallistua vain ne hallintoelimen jäsenet, joiden on todettu olevan päteviä johonkin professorin virkaan. Eräissä korkeakouluissa hallintoelimeen saattavat tällöin kuulua äänivaltaisina lisäjäseninä esimerkiksi kaikki tiedekunnan professorit.

Tieteellisen tai taiteellisen pätevyuden lisäksi päätetään erikseen jokaisen hakijan opetustaidosta sekä muusta kelpoisuudesta. Vasta tämän jälkeen päätetään virkaehdotuksesta.

Virkaehdotuksesta päättää tiedekunta- tai osastoneuvosto, erillinen opetus- ja tutkimusneuvosto taikka korkeakoulun hallitus.

Virkaehdotukseen pannaan virkaan kelpoiksi todetuista hakijoista kolme ansiokkainta ehdolle siinä järjestyksessä kuin heidät katsotaan virkaan taitaviksi ja kykeneviksi.

Hakijat voivat hakea virkaehdotukseen valittamalla muutosta. Valitus aika on 30 päivää. Yleensä virkaehdotuspäätöksestä valitetaan valtioneuvostoon. Helsingin yliopistossa valitukset ratkaisee kuitenkin kansleri, jonka päätöksestä ei voi valittaa. Jos korkeakoulussa on muutoksenhakulautakunta, se käsittelee ja ratkaisee valituksen. Muutoksenhakulautakunnan päätöksestä voi kuitenkin Åbo Akademia lukuun ottamatta valittaa edelleen valtioneuvostoon. Valitusmenettelyyn kuuluu säännönmukaisesti lausunnon hankkiminen siltä hallintoelimeltä, joka on päättänyt virkaehdotuksesta. Lisäksi muille hakijoille, joiden asemaan valitus saattaa vaikuttaa, varataan tilaisuus vastineen antamiseen.

Sen jälkeen kun virkaehdotus on saanut lainvoiman — joko valitus aika on kulunut umpeen ilman että kukaan on valittanut tai valitukset on lainvoimaisesti ratkaistu — virkaan voidaan nimittää.

Kutsumismenettely on hakumenettelyä yksinkertaisempi virantäyttömenettely. Sitä voidaan käyttää vain professorin virkaa täytettäessä. Kutsumismenettelyä käytettäessä virkaa ei julisteta haettavaksi. Kutsumismenettelyn aloittamisesta päättää korkeakoulun hallitus, eräissä korkeakouluissa rehtori tai kansleri.

Tämän jälkeen hankitaan asiantuntijalausunnot kutsuttavaksi aiotun henkilön pätevyydestä virkaan. Kutsumismenettelyssä virkaan ei tehdä virkaehdotusta, vaan pätevyyden toteamisen jälkeen tehdään esitys tietyn henkilön nimityksestä virkaan kutsusta. Esityksestä päättää yleensä sama hallintoelin, joka päättää virkaehdotuksesta.

1.3. Virkojen ja vuosittaisten nimitysasioiden lukumäärä

Korkeakouluissa on nyt yhteensä 1 042 professorin ja 786 apulaisprofessorin virkaa. Lisäksi on yhteensä 11 osa-aikaista professorin virkaa. Vuosittain nimitetään yhteensä runsas sata professoria ja apulaisprofessoria.

2. Nykytilanteen arviointi ja uudistusehdotus

Yleistä

Yleiset säännökset valtion virkojen täyttämistä sisältävät vuoden 1988 alusta voimaan tulleen valtion virkamieslakiin ja sen nojalla annettuun valtion virkamiesasetukseen. Valtion virkamieslainsäädäntöä koskevassa hallituksen esityksessä (hall.es. 238/1984 vp.) kiinnitettiin huomiota muun muassa professorin viran täyttömenettelyssä havaittuihin epäkohtiin ja todettiin, että muun muassa professorin ja apulaisprofessorin virkoihin nimityksessä noudatettavaa menettelyä on tarpeen selvittää erikseen. Siksi valtion virkamieslain 12 §:n 2 momenttiin tulikin säännös, jonka mukaan sanottujen ja eräiden muiden lainkohdassa mainittujen virkojen täyttämistä on voimassa, mitä siitä erikseen lailla tai asetuksella säädetään.

Professorin ja apulaisprofessorin viran täyttö edellyttää hakijoiden tieteellisen tai taiteellisen pätevyyden arvioimista ja keskinäistä vertailua, minkä vuoksi asiantuntijamenettelyllä on virantäytössä keskeinen merkitys. Tässä suhteessa tämä virantäyttö poikkeaa yleisestä virantäyttömenettelystä. Korkeakouluilla on sisäisissä asioissaan itsehallinto. Tämän vuoksi on asianmukaista, että korkeakouluille annetaan virantäyttöön liittyvissä asioissa laaja päättävä valta. Professorin ja apulaisprofessorin viran täyttöön liittyvien erityispiirteiden vuoksi

on pidetty tarkoituksenmukaisena erillislain säätämistä sen asemesta, että valtion virkamieslakia olisi täydennetty tarvittavilla säännöksillä. Tarkoituksena on, että kaikissa korkeakouluissa noudatettaisiin professorin ja apulaisprofessorin viran täytössä samanlaista menettelyä. Siksi ehdotettu laki olisi kaikille korkeakouluille yhteinen.

Professorin ja apulaisprofessorin viran täyttö kestää usein kauan. Harvinaista ei ole, että siihen kuluu puolitoista vuotta, joskus yli kaksi vuotta. Vuosina 1985 ja 1986 loppuun saatetuista virantäytöistä laaditut selvitykset osoittavat, että virantäyttö on entisestään hidastunut vuosiin 1969 ja 1970 verrattuna. Nykyisen virantäyttömenettelyn keskeinen epäkohta onkin menettelyn hitaus, mikä haittaa opetuksen ja tutkimuksen järjestämistä. Virantäytön kesto voi olla myös viran hakijoiden kannalta kohtuutonta. Aikaa virantäytössä kuluu erityisesti asiantuntijamenettelyyn ja muutoksenhakuun. Esimerkiksi vuosina 1985 ja 1986 yli 80 %:ssa tapauksista asiantuntijamenettely kesti yli kuusi kuukautta, enemmän kuin joka kolmannessa tapauksessa yli vuoden. Myös valitusmenettelyyn kuluu yleensä yli puoli vuotta.

Asiantuntijat

Tieteellisellä tai taiteellisella pätevyydellä on keskeinen merkitys viran hakijoiden kelpoisuutta arvioitaessa ja hakijoiden ansioita vertailtaessa. Tieteellisen tai taiteellisen pätevyyden arvioiminen edellyttää viran alan hyvää tuntemusta, minkä vuoksi viran alan asiantuntijoiden osallistuminen virantäyttömenettelyyn on välttämätöntä. Asiantuntijamenettely, joka on olennainen osa virantäyttöä, on kuitenkin nykyisellään liian raskas ja aikaaviepä.

Nykyisin hakijat liittävätkin usein hakemukseen koko kirjallisen tuotantonsa pätevyytensä arvioimista varten. Joillakin aloilla hakijoilla saattaa olla kymmeniä julkaisuja. Asiantuntijoiden tehtäväksi jää näin virantäytön kannalta merkittävien töiden erottaminen vähämerkityksisistä. Asiantuntijoiden työ määrä on usein erittäin mittava varsinkin silloin, kun hakijoita on useita.

Asiantuntijoiden työ määrän keventämiseksi ehdotetaan, että korkeakoulu voisi ennen viran haettavaksi julistamista päättää hakemukseen liitettävien julkaisujen määrän rajoittamisesta.

Asetetun rajoituksen mukaisesti hakijoiden tulisi itse valita ne julkaisut ja muut työt, jotka otetaan huomioon heidän pätevyyttään arvioitaessa.

Asiantuntijoilla samoin kuin viranhakijoilla ja muilla asian käsittelyyn osallistuvilla tulisi olla selvä ja yhtäläinen käsitys täytettävästä virasta ja sen täyttämiseen liittyvistä keskeisistä seikoista. Siksi korkeakoulujen tulisi laatia virantäyttöä varten erityinen virantäyttöseloste, johon koottaisiin kaikki tarpeelliset tiedot ja joka olisi korkeakoululta maksutta saatavissa. Tällaisen selosteen laatiminen poistaa ja vähentää virantäyttöön liittyviä tulkintaongelmia ja on siten myös omiaan jouduttamaan menettelyä.

Lisäaika

Lisä- tai pätevyöitymisajan myöntäminen pitkittää ja mutkistaa tarpeettomasti virantäyttöä. Sen merkitys viran hakijoille on nykyisin vähäinen. Lisä- ja pätevyöitymisajaa ei voitaisikaan enää myöntää, vaan hakijoiden ansiot arvioitaisiin hakuajan päättymisajankohtana vallitsevan tilanteen mukaisesti.

Hakijoiden oikeusturva ja virantäyttömenettelyn valvonta

Viran hakijat voivat nykyisin hakea muutosta virkaehdotukseen. Muutoksenhaku on varsin yleistä. Esimerkiksi vuosina 1985 ja 1986 lähes joka neljännessä virkaehdotuksesta valittiin. Noin puolessa näistä tapauksista kului yli puoli vuotta valitusajan päättymisestä valituksen ratkaisemiseen.

Muutoksenhaku on vain harvoin johtanut siihen, että ensimmäiselle ehdokassijalle asetettua ei olisi nimitetty valituksen jälkeen virkaan. Erityisen harvinaista on ollut, että virkaan olisi valituksen jälkeen nimitetty hakija, jota ei ole lainkaan asetettu ehdokassijalle alkuperäisessä virkaehdotuksessa.

Valitusoikeudesta ehdotetaan tässä esityksessä luovuttavaksi. Virantäytön asianmukaisuus pyritään varmistamaan muilla keinoin. Korkeakoulun olisi laadittava hakijoita, asiantuntijoita sekä muita virantäyttömenettelyyn osallistuvia varten virantäyttöseloste, mikä on omiaan yhdenmukaistamaan virantäyttömenettelyä ja vähentämään siinä ilmeneviä tulkintaongel-

mia. Hakijoiden oikeusturvaa parantaa se, että ehdotuksen mukaan ehdollepanopäätös on perusteltava. Lisäksi ehdotetaan, että korkeakoulun kanslerin tai, milloin korkeakoulussa ei ole kansleria, rehtorin tehtävänä on valvoa virantäyttömenettelyä. Kanslerin tai rehtorin asiana olisi muun muassa tarkastaa ehdollepanopäätöksen asianmukaisuus. Hakijoille varattaisiin tilaisuus toimittaa kanslerille tai rehtorille muistutuksensa päätöksestä. Edellä esitetyllä järjestelmällä osaltaan joudutetaan virantäyttömenettelyä hakijoiden oikeusturvaa kuitenkin vaarantamatta.

Kutsumismenettely

Lakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset myös kutsumismenettelystä. Siinä virkaa ei julisteta haettavaksi eikä virkaan tehdä ehdollepanoa. Kutsumismenettely on hakumenettelyä yksinkertaisempi ja nopeampi. Toisaalta se ei takaa yhtä suurta julkisuutta eikä mahdollista virasta kiinnostuneiden ansioiden perusteellista arviointia tai vertailua. Kutsumismenettely onkin tarkoitettu käytettäväksi vain silloin, kun sillä saavutettavat edut ovat korkeakoulun kannalta kiistattomat, ja sitä voitaisiin edelleenkin soveltaa vain professorin virkaa täytettäessä.

Nimittävä viranomainen

Ehdotuksen mukaan tasavallan presidentti nimittää professorit myös vastaisuudessa, mitä hallitusmuodon 87 § edellyttää ainakin Helsingin yliopiston ja Teknillisen korkeakoulun osalta. Viime aikoina on tuotu esiin ajatuksia, joiden mukaan professorien nimittäminen siirretään korkeakouluille. Koska tämä kysymys liittyy koko nimitystoimivallan uudistamiseen, joka on myös tullut ajankohtaiseksi muiden asioiden yhteydessä, nimitysoikeuteen ei tässä vaiheessa ehdoteta muutoksia.

Ehdotuksen mukaan korkeakoulut itse nimittävät edelleen apulaisprofessorinsa.

3. Professorin viran täyttömenettely muissa pohjoismaissa

Professorien asema ja tehtävät korkeakouluissa ovat muissa pohjoismaissa samankalta-

set kuin Suomessa. Myös professorin viran täyttömenettely muistuttaa pääpiirteissään suomalaista menettelyä. Korkeakoulun ulkopuolisilla asiantuntijoilla on keskeinen merkitys hakijoiden ansioita arvioitaessa, ja nimityspäätös valmistellaan korkeakoulussa. Ruotsissa ja Tanskassa professorin virkaan nimittää maan hallitus. Norjassa nimitysvalta on vuoden 1990 alusta siirretty korkeakouluille. Viran hakijat voivat kaikissa kolmessa maassa erilaisten valitusten tai muistutusten avulla valvoa oikeusturvansa toteutumista päätöksenteossa.

Virkojen täyttömenettelystä säädetään pääosin korkeakouluille yhteisessä lainsäädännössä.

Virat täytetään haettavaksi julistamisen jälkeen. Norjassa ja Tanskassa voidaan poikkeustapauksissa käyttää kutsumismenettelyä. Ruotsissa henkilö, joka ei ole hakenut virkaa, voidaan hakuajan päätyttyä kutsua hakemaan sitä.

Viran hakijoiden edellytetään kaikissa kolmessa maassa liittävän hakemukseensa selostuksen tieteellisestä ja mahdollisesti muustakin toiminnastaan. Norjassa hakijan voidaan edellyttää valitsevan 10—15 työtä, jotka erityisesti tulisi ottaa arvioinnissa huomioon. Opetusnäytteiden vaatiminen hakijoilta ei muissa pohjoismaissa kuulu säännönmukaiseen virantäyttömenettelyyn.

Ehdotus siitä, kenet hakijoista virkaan tulisi nimittää, tehdään kaikissa kolmessa maassa pääsääntöisesti tiedekuntatasolla. Ruotsissa ehdotuksen tekee tiedekunnan virantäyttölautakunta (tjänsteförslagsnämnd). Yksittäistä virantäyttöä varten valitut asiantuntijat ovat tämän lautakunnan äänivaltaisia jäseniä. Lautakunnan asiantuntijajäsenet antavat yhdessä tai erikseen lautakunnalle kirjallisen lausunnon virkaa täytettäessä ensisijassa kysymykseen tulevien hakijoiden pätevydestä. Virantäyttölautakunta esittää pääsäännön mukaan tietyn henkilön nimittämistä virkaan.

Norjassa asiantuntijat muodostavat yleensä yhdessä arviointikomitean, joka antaa lausuntonsa tiedekuntaneuvostolle. Lausunnosta käy ilmi asiantuntijoiden käsitys viran kolmesta parhaasta hakijasta ja heidän keskinäisestä järjestyksestään. Asiantuntijoiden käsityksellä on yleensä ratkaiseva merkitys, kun tiedekuntaneuvosto päättää omasta ehdotuksestaan.

Tanskassa nimityasian valmistelu on keskitetty erityiselle tiedekuntaneuvoston asettamalle asiantuntijavaliokunnalle. Tämä valiokunta

esittää lausunnon jokaisesta viran hakijasta ja ehdottaa yhtä nimitettäväksi virkaan. Tiedekunnassa opintoihin liittyviä kysymyksiä käsittelevälle opintoneuvostolle varataan tilaisuus antaa asiantuntijavaliokunnalle lausunto hakijoiden pedagogisista ansioista. Korkeakoulun ehdotuksesta päättää tiedekuntaneuvosto. Tiedekuntaneuvoston ehdotus toimitetaan korkeakoulun rehtorille, joka tarkastaa menettelyn laillisuuden ja toimittaa ehdotuksen opetusministeriölle.

Ruotsissa hakijat voivat valittaa virantäyttölautakunnan ehdotuksesta maan hallitukselle. Valituksista ei anneta erillisiä päätöksiä. Norjassa viran hakijoilla ei ole varsinaista valitusoikeutta. Heille varataan tilaisuus esittää käsityksensä asiantuntijalausunnoista ennen kuin tiedekuntaneuvosto päättää omasta ehdotuksestaan. Tanskassa hakijoille varataan tilaisuus esittää huomautuksensa asiantuntijavaliokunnan kokoonpanosta. Valiokunnan annettua lausuntonsa hakijat voivat esittää siitä huomautuksensa ennen kuin tiedekuntaneuvosto tekee päätöksensä. Menettelyn laillisuudesta hakijat voivat vielä valittaa opetusministeriöön.

4. Asian valmistelu

Korkeakoulujen sisäisen hallinnon kehittämiskomitea (komiteanmietintö 1969:A 11) kiinnitti huomiota professorien ja apulaisprofessorien virkojen täyttämisen hitauteen.

Korkeakouluhallinnon oikeusturvakomitea (komiteanmietintö 1971:A 4) on puolestaan selvittänyt virkojen täyttömenettelyyn liittyviä ongelmia lähinnä oikeusturvan kannalta. Komitean tähän liittyvät ehdotukset on otettu huomioon korkeakoulujen sisäisen hallinnon uudistamisen yhteydessä. Komitea ei tehnyt ehdotuksia professorin ja apulaisprofessorin viran täyttömenettelyn perusteiden muuttamiseksi.

Opetusministeriön asettama asiantuntijamennettelytyöryhmä (opetusministeriön työryhmien muistioita 1984:39) ehdotti muun muassa asiantuntijoiden tehtävän rajaamista ja asiantuntijoiden yhteistoimintaa.

Opetusministeriö asetti 30 päivänä joulukuuta 1986 toimikunnan selvittämään korkeakoulujen professorin ja apulaisprofessorin virkojen täyttömenettelyn yksinkertaistamista ja nopeuttamista. Professoritoimikunta sai työnsä

valmiiksi elokuussa 1988. Mietintöön (komiteamietintö 1988:29) sisältyivät hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus laiksi korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä sekä siihen liittyvä asetusehdotus.

Mietinnöstä pyydettiin lausunto valtiovarainministeriöltä, korkeakouluilta, Suomen Akatemialta, korkeakouluneuvostolta sekä korkeakoulujen piirissä toimivia henkilöryhmiä edustavilta järjestöiltä. Lausunnoissa virkojen täyttömenettelyn uudistamista pidettiin tarpeellisenä. Toimikunnan ehdotuksiin suhtauduttiin yleensä myönteisesti ja niitä pidettiin pääosin oikeasuuntaisina ja toteuttamiskelpoisina. Melko yleistä kannatusta korkeakouluissa saivat muun muassa ehdotus, jonka mukaan hakijoiden kelpoisuudesta virkaan ei tehdä erillisiä päätöksiä, samoin kuin ehdotus asiantuntijoiden tehtävän rajaamisesta siten, että he eivät anna perusteellista lausuntoa kaikkien hakijoiden ansioista virkaan. Eräät lausunnonantajat pitivät hakijoiden oikeusturvan huononnuksena ehdotusta, jonka mukaan ehdollepanopäätöksestä ei olisi valitusmahdollisuutta.

Professoritoimikunnan mietinnön ja siitä annettujen lausuntojen pohjalta on virkatyönä opetusministeriössä valmisteltu ehdotus laiksi korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä. Helsingin yliopiston konsistori on antanut lausuntonsa ehdotuksesta. Muille korkeakouluille on varattu tilaisuus antaa lausuntonsa esitysehdotuksesta. Useimmat korkeakoulut käyttivät tilaisuutta hyväkseen.

Hallituksen esitys perustuu mainittujen valmisteluvaiheiden aikana laadittuihin ehdotuksiin ja lausuntoihin.

5. Esityksen hallinnolliset vaikutukset

Esityksessä ei ehdoteta uusien hallintoelinten perustamista korkeakouluihin. Ehdotusten toteuttaminen ei edellytä uusien virkojen perustamista. Korkeakoulujen eräiden hallintoelinten väliseen tehtävänjakoon ja hallintoelimen sisäiseen päätöksentekoon ehdotus sen sijaan toisi muutoksia. Eräissä korkeakouluissa menettelyyn osallistuvien hallintoelinten määrä vähenisi.

Eräät ehdotetut muutokset lisäävät virantäyttöön liittyviä kanslerin tai rehtorin tehtäviä. Kanslerin tai rehtorin tulee vahvistaa virantäyttöseloste sekä tarkastaa ja hyväksyä virkaehdotus. Valitusmahdollisuuden poistaminen puolestaan vähentää muutoksenhakulautakuntien ja valtioneuvoston tehtäviä.

6. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotettavien muutosten välittömät taloudelliset vaikutukset ovat vähäisiä.

7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annetaan eduskunnalle esitys laeiksi Helsingin yliopistosta ja Helsingin yliopistosta annetun lain voimaannpanosta. Esityksessä ehdotetaan, että laki Helsingin yliopistosta tulisi voimaan samanaikaisesti tässä esityksessä ehdotettujen lakien kanssa eli 1 päivänä tammikuuta 1992. Ehdotuksessa laiksi Helsingin yliopistosta ei ole säännöksiä professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämismenettelystä, vaan siinä todetaan, että näiden virkojen täyttämisestä säädetään erikseen. Siltä varalta, että näiden virkojen täyttämisestä annettava laki ei olisi voimassa Helsingin yliopistosta annettavan uuden lain voimaan tullessa, ehdotetaan Helsingin yliopistosta annetun lain voimaannpanolaissa säädettäväksi, että yliopistossa noudatettaisiin toistaiseksi nykyisin voimassa olevia säännöksiä.

Tähän esitykseen ei sen sijaan ole otettu säännöksiä siltä varalta, että laki korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä tulisi voimaan ennen uutta lakia Helsingin yliopistosta, vaan tällaisessa tapauksessa eduskunnalle annettaisiin tarvittaessa erikseen esitys Helsingin yliopistoa koskevista siirtymäkauden järjestelyistä.

Eduskunnalle on kesäkuussa 1990 annettu esitykset laeiksi Vaasan yliopistosta ja Lapin yliopistosta (hall.es. 86 ja 87/1990 vp.). Jos niissä tarkoitettu lait on vahvistettu ennen nyt ehdotettujen lakien hyväksymistä, on korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä annettavaksi ehdotetun lain 1 §:n

9 ja 10 kohtaa sekä eräiden korkeakoululakien kutsumismenettelyä koskevien säännösten ku-

moamisesta annettavaksi ehdotetun lain 1 §:n 8 ja 9 kohtaa tarkistettava.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotukset

1.1. Laki korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän mukaan lakia sovelletaan täytettäessä professorin ja apulaisprofessorin virkoja pykälässä luetelluissa kaikissa 20 korkeakoulussa, jotka kuuluvat korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain (1052/86) soveltamisalaan.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle jää opetusministeriön hallinnonalaan kuuluva kuvataideakatemia, jonka tehtävänä kuvataideakatemiasta annetun lain (175/85) mukaan on antaa tiedollista ja käytännöllistä kuvataiteen sekä siihen liittyvien ammattialojen ylintä opetusta. Professorin virkanimike on kuvataideakatemiassa otettu käyttöön vuonna 1989, jolloin siihen perustettiin kaksi sopimuspalkkaista professorin virkaa. Kuvataideakatemian asema korkeakoululaitoksen osana selvitetään opetusministeriön syyskuussa 1990 asettamassa työryhmässä. Kuvataideakatemian hallintoa ei ole järjestetty siten, että professorin virkojen täyttämisessä voitaisiin soveltaa ehdotettua yhteistä lakia.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät myös puolustusministeriön hallinnonalaan kuuluvat opetuslaitokset.

Lakia ei myöskään sovelleta viran väliaikais- ta hoitoa järjestettäessä tai viransijaista otettaessa.

2 §. *Valtion virkamieslain soveltaminen.* Pykälä koskee ehdotetun lain ja valtion virkamieslain säännösten välistä suhdetta. Valtion virkamieslain säännökset koskevat niissä mainituin poikkeuksin myös korkeakoulujen virkoja.

Valtion virkamieslakiin sisältyy virkojen täyttämisessä noudatettava perussäännöstö. Korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämistä koskevalla erityislailla ei näin ollen ole tarpeen säännellä kaikkia näiden

virkojen täyttämistä koskevia vaihteita. Pykälän mukaan virkamieslain säännöksiä sovelletaan, jollei ehdotettavassa laissa toisin säädetä. Poikkeukset valtion virkamieslain säännöksistä selostetaan myöhemmin asianomaisten pykälien kohdalla.

3 §. *Nimittävä viranomainen.* Hallitusmuodon 87 §:n 4 kohdan mukaan tasavallan presidentti nimittää yliopiston ja teknillisen korkeakoulun professorit. Tätä säännöstä on tulkittu siten, että se koskee vain Helsingin yliopistoa ja Teknillistä korkeakoulua. Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta annetun lain (1057/80) mukaan tasavallan presidentti nimittää akatemian professorit. Korkeakoulukohtaisten asetusten mukaan tasavallan presidentti nimittää myös muiden korkeakoulujen professorit. Nimittamisvalta ehdotetaan säilytettäväksi tasavallan presidentillä. Tätä koskeva säännös sisältyy pykälään.

Apulaisprofessorit nimittää nykyisin Helsingin yliopistossa, Tampereen yliopistossa, Turun yliopistossa, Helsingin kauppakorkeakoulussa ja Åbo Akademiassa kansleri. Muissa korkeakouluissa, joissa ei ole kansleria, apulaisprofessorin nimittäminen kuuluu korkeakoulun hallitukselle. Teatterikorkeakoulun apulaisprofessorin nimittää valtioneuvosto. Säännökset apulaisprofessorin nimittämisestä sisältyvät yleensä asianomaisia korkeakouluja koskeviin asetuksiin. Pykälässä ehdotetaan, että apulaisprofessorin nimittäisi edelleen korkeakoulu itse. Hallituksen esityksessä laeiksi Helsingin yliopistosta ja Helsingin yliopistosta annetun lain voimaanpanosta, joka annetaan eduskunnalle samanaikaisesti tämän esityksen kanssa, ehdotetaan säädettäväksi, että apulaisprofessorien nimittäminen kuuluu kanslerille. Nimittävistä viranomaisista säädettäisiin muiden korkeakoulujen osalta asetuksella. Tarkoituksena on, että nimittävä viranomainen olisi sama kuin nykyisin.

4 §. *Viran julistaminen haettavaksi.* Valtion virkamieslain 10 §:n 1 momentin mukaan virka

on pääsääntöisesti julistettava haettavaksi. Tästä pääsäännöstä ei ole yleensä syytä poiketa korkeakoulun professorin tai apulaisprofessorin virkaa täytettäessä. Ehdotetun 4 §:n 1 momentin mukaan professorin tai apulaisprofessorin virka on ennen sen täyttämistä julistettava korkeakoululta haettavaksi, ellei 10 §:ssä ehdotettua kutsumismenettelyä käytetä. Valtion virkamieslain 10 §:n 2 momentin mukaan hakuaika on vähintään 14 ja enintään 30 päivää. Viranomainen, joka julistaa viran haettavaksi, määrää hakuajan pituuden. Lakiehdotuksen 6 §:ssä säädetään hakemukseen liitettävästä aineistosta. Koska tämän aineiston kerääminen ja laatiminen voi vaatia aikaa, ehdotetaan, että hakuaika aina olisi 30 päivää. Selvyyden vuoksi ehdotetaan, että virka on julistettava nimenomaan korkeakoululta haettavaksi.

Valtion virkamieslain 10 §:n 3 momentin mukaan virka voidaan pätevistä syistä julistaa uudelleen haettavaksi tai hakuaikaa jatkaa enintään 30 päivällä. Viran aikaisemmat hakijat otetaan tällöin huomioon ilman uutta hakemusta. Viran julistamisesta uudelleen haettavaksi ja hakuajan jatkamisesta päättää valtion virkamieslain mukaan nimittävä viranomainen. Tätä säännöstä sovellettaisiin myös täytettäessä professorin ja apulaisprofessorin virkaa. Valtion virkamieslain 10 §:n 3 momentista poiketen ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi lain 4 §:n 2 momentissa, että viran julistamisesta uudelleen haettavaksi tai hakuajan jatkamisesta päättää korkeakoulu. Asetuksella on tarkoitus säätää, että kansleri tai rehtori, joka muutenkin valvoo virantäyttöä, voisi päättää viran julistamisesta uudelleen haettavaksi ja hakuajan jatkamisesta.

5 §. *Virantäyttöseloste.* Pykälän 1 momentin mukaan korkeakoulun on professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämistä varten laadittava seloste (virantäyttöseloste), josta tulee käydä ilmi virkaa ja viran täyttämistä koskevat tiedot siten kuin asetuksella säädetään. Pykälän 2 momentin mukaan virantäyttöselosteen on oltava maksutta saatavissa, kun virka on julistettu haettavaksi. Virantäyttöseloste on näin ollen laadittava ennen kuin virka julistetaan haettavaksi.

Virantäyttöselosteen avulla pyritään osaltaan odotettavissa olevien ongelmakohtien ratkaisemiseen etukäteen. Samalla pyritään siihen, että viran hakijoilla, asiantuntijoilla ja päätöksentekijöillä olisi yhdenmukainen kuva virasta ja

sen täyttöperusteista. Tarkoituksena on, että virantäyttöselosteeseen otetaan virkaa ja sen kelpoisuusvaatimuksia sekä virantäyttöä koskevien tietojen lisäksi myös suunnitella virantäytön eri vaiheiden ajoittamisesta.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että korkeakoulun hallintoelin, jolle virkaehdotuksen tekeminen kuuluu, laatisi virantäyttöselosteen, jonka kansleri tai rehtori vahvistaisi.

6 §. *Hakemukseen liitettävä aineisto.* Valtion virkamieslain 11 §:n 1 momentin mukaan virkaa haetaan kirjallisesti. Hakemukseen on tämän lainkohdan mukaan liitettävä tarvittavat selvitykset. Tätä säännöstä sovellettaisiin myös professorin ja apulaisprofessorin virkaan. Samoin sovelletaan lain 11 §:n 2 momenttia, jonka mukaan hakijaa, joka on peruuttanut hakemuksensa, ei oteta huomioon virkaa täytettäessä. Lakiehdotuksen 6 §:ssä säädetään yksityiskohtaisemmin hakemukseen liitettävästä aineistosta.

Pykälän 1 momentin mukaan hakemukseen on liitettävä luettelo niistä julkaisuista ja muista töistä, joilla hakija haluaa osoittaa kelpoisuutensa ja ansionsa virkaan. Julkaisujen ja töiden toimittamisesta korkeakoululle säädetään lainkohdan mukaan asetuksella. Pykälän 3 momentin mukaan asetuksella säädettäisiin myös hakemukseen liitettävästä muusta selvityksestä.

Professorin ja apulaisprofessorin virkaan vaaditaan asetuksella säädettyjen kelpoisuusvaatimusten mukaan yleensä tieteellinen (tai taiteellinen) pätevyys, opetustaito ja tarpeellinen käytännöllinen perehtyminen viran alaan. Tieteellistä pätevyyttä arvosteltaessa otetaan huomioon hakijan julkaistut ja muut tieteelliset tutkimukset, suoritettu luova työ, kyky johtaa tutkimustyötä, oppikirjat ja muut tieteelliset ansiot sekä tutkinnot. Taiteellista pätevyyttä arvosteltaessa otetaan huomioon suoritettu luova ja esittävä taiteellinen työ, muut taiteelliset ansiot, tutkinnot sekä esitysnäyttein osoitettu esitystaito. Opetustaitoa arvosteltaessa otetaan huomioon opetustyössä saavutettu käytännön kokemus, pedagoginen koulutus ja taito tuottaa korkeakoulutasoista oppimateriaalia sekä opetusnäyttein osoitettu opetuskyky. Hakijan kelpoisuus virkaan ei näin ollen ole todettavissa yksinomaan esimerkiksi nimikirjanotteesta ilmenevien ansioiden perusteella. Tästä syystä ehdotetaan, että hakemukseen on liitettävä erillinen luettelo niistä julkaisuista ja

töistä, joilla hakija haluaa osoittaa kelpoisuutensa ja ansionsa virkaan.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että korkeakoulu päättää, milloin ja monenako kappaleena luettelossa mainitut julkaisut ja työt on toimitettava korkeakoululle.

Eräillä, lähinnä taidealoilla, ei ole aina mahdollista toimittaa luettelossa mainittuja töitä korkeakoululle. Näissä tapauksissa korkeakoululle on toimitettava tarpeelliset dokumentit töistä.

Asetuksella on lisäksi tarkoitus säätää, että korkeakoulu voi vaatia, että hakija liittää hakemukseensa kirjallisen selostuksen ansiostaan ja toiminnastaan. Selostuksen tarkoituksena on helpottaa asiantuntijoiden ja päätöksentekijöiden tehtävää.

Pykälän 2 momentissa säädetään korkeakoulun mahdollisuudesta rajoittaa asiantuntijoille toimitettavien julkaisujen ja muiden vastaavien töiden määrää.

Viran hakijoilla saattaa eräillä aloilla olla useita kymmeniä julkaisuja, jotka he toimittavat arvioitaviksi. Jos virkaan on runsaasti hakijoita, perehtyminen hakijoiden koko tuotantoon ei ole käytännössä mahdollista kohtuullisen ajan kuluessa. Tällaisissa tapauksissa asiantuntijoille toimitettavien julkaisujen määrää on voitava rajoittaa. Jotta voidaan turvata hakijoiden tasapuolinen kohtelu ja heidän ansioidensa asianmukainen arvioiminen, päätös asiantuntijoille toimitettavien julkaisujen määrän rajoittamisesta on tehtävä ennen viran haettavaksi julistamista.

Lainkohdan mukaan hakijan tulee asetetun rajoituksen mukaisesti hakemuksessaan ilmoittaa ne julkaisut ja muut vastaavat työt, jotka on otettava huomioon arvioitaessa hänen kelpoisuuttaan ja ansiotaan. Tarkoituksena on, että asiantuntijat perehtyisivät vain hakijan näin valitsemiin julkaisuihin ja töihin. Hakijalla on pykälän 1 momentin mukaan aina oikeus itse päättää, millä julkaisuilla ja muilla töillä hän haluaa todistaa kelpoisuutensa ja ansionsa virkaan, vaikka korkeakoulu ei olisi tehnyt-kään päätöstä asiantuntijoille toimitettavien julkaisujen enimmäismäärästä.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että tiedot hakemukseen liitettävästä aineistosta sekä julkaisujen ja muiden töiden toimittamisesta korkeakoululle ja asiantuntijoille on otettava 5 §:ssä mainittuun virantäyttöselosteeseen.

7 §. *Opetus- ja esitysnyyte.* Pykälän 1 momentin mukaan korkeakoulu voi päättää, että

hakijalle varataan tilaisuus antaa opetusnyyte. Tarkoituksena on, ettei säännönmukaiseen virantäyttömenettelyyn kuuluisi enää jokaisen hakijan antama opetusnyyte. Pääsääntöisesti hakijan opetustaitoa — samoin kuin muitakin ansioita — arvioidaan hänen aikaisemman toimintansa perusteella. Esimerkiksi opetuskokemus, pedagoginen koulutus ja oppikirjojen kirjoittaminen käyvät ilmi hakemusasiakirjoista.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että hakijalle voidaan varata tilaisuus opetusnäytteen antamiseen, jos hän sitä pyytää tai jos opetusnäytteen antaminen ehdollepanoviranomaisen käsityksen mukaan on tarpeellista. Päätöksen tekisi ehdollepanoviranomainen asiantuntijalausunnat saatuaan. Asetuksella on myös tarkoitus säätää, että opetusnyyte annetaan ehdollepanoviranomaiselle ja ettei sitä arvostella erikseen.

Pykälän 2 momentin mukaan asetuksella säädetään hakijan velvollisuudesta antaa esitysnyyte täytettäessä esittävän taiteen professorin tai apulaisprofessorin virkaa. Tällaisia virkoja täytettäessä voi eräissä tapauksissa olla vaikea arvioida hakijoiden kelpoisuutta ja ansioita vain dokumentoidun materiaalin perusteella. Hakijoiden ansioiden arvioiminen saatetaan edellyttää erityistä esitysnyytettä.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että virantäyttöselosteessa on ilmoitettava, jos esitysnyyte voidaan vaatia. Esitysnyytteen antamisesta päättäisi ehdollepanoviranomainen. Asiantuntijoille olisi aina varattava tilaisuus olla läsnä näytettä annettaessa.

8 §. *Asiantuntijat.* Pykälässä on perussäännös asiantuntijamenettelystä. Asiantuntijoilla olisi edelleen hyvin keskeinen merkitys professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämässä.

Korkeakoulun on pykälän 1 momentin mukaan pyydettävä lausunto hakijoiden kelpoisuudesta ja ansiosta vähintään kahdelta asiantuntijalta. Asiantuntijoiden määrälle ei ehdoteta ylärajaa. Jokaisessa virantäytössä on erikseen harkittava, kuinka monen asiantuntijan lausunto on tarpeellinen. Jos esimerkiksi viran ala on kovin laaja ja hakijoiden ansiot ovat sen eri osa-alueilla tai jos hakijat edustavat eri tutkimussuuntauksia, voi useampien asiantuntijoiden kuuleminen olla asianmukaista.

Pykälän 2 momentissa säädetään asiantuntijan esteellisyydestä. Esteellisyyttä hallinnossa koskevat yleissäännökset ovat hallintomenettelylaissa. Sen 10 §:ssä säännellään esteellisyyss-

perusteet. Lain 11 §:n 1 momentin mukaan esteellinen virkamies ei saa käsitellä asiaa eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, paitsi milloin esteellisyys asian laadun vuoksi ei voi vaikuttaa ratkaisuun tai asian käsittelyä ei voida lykätä.

Esteellisyysperusteita sovelletaan hallintomenettelylain 10 §:n 3 momentin mukaan sellaiseenkin henkilöön, joka muuten kuin virkamiehenä käsittelee asioita viranomaisessa.

Virantäyttömenettelyssä asiantuntijoina toimivat eivät osallistu asian käsittelyyn viranomaisessa. Hallintomenettelylain esteellisyyttä koskevat säännökset eivät siten suoraan koske asiantuntijoita. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että asiantuntijan esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintomenettelylain 10 §:ssä säädetään. Säännöksessä ei kuitenkaan viitata hallintomenettelylain 11 §:ään jossa on säädetty mahdollisuudesta käsitellä asiaa esteellisenä. Siten esteellinen henkilö ei voisi toimia asiantuntijana poikkeustapauksissa.

Mahdolliset ongelmat asiantuntijan esteellisyyttä harkittaessa liittyvät hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin yleislausekkeen tulkintaan. Yleislausekkeen mukaan virkamies on esteellinen, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä kuin momentin muissa kohdissa mainituista syistä vaarantuu. Tällaisena perusteena voi olla esimerkiksi asiantuntijan ja jonkin hakijan kiinteä yhteistyösuhde tai voimakas poleeminen suhde. Puolueettomuuden vaarantuminen on kuitenkin arvioitava jokaisessa tapauksessa erikseen. Sitä ei voida ratkaista kaavamaisesti joidenkin muodollisten perusteiden nojalla. Esimerkiksi hakijan ja asiantuntijan yhteisjulkaisut eivät aina aiheuta asiantuntijan esteellisyyttä. Jos yhteisjulkaisuja ei ole useita tai niiden laatimisesta on kulunut vuosia, ei asiantuntijan luottamus yleensä vaarannu yksinomaan yhteisjulkaisujen vuoksi. Myöskään asiallinen kritiikki ei yleensä vaaranna asiantuntijan puolueettomuutta. Yhteistyön tulee siten olla intensiivistä ja kritiikin asiatonta, ennen kuin suhde perustaa esteellisyyden.

Pykälän 2 momentin mukaan asiantuntijaksi valittu ei saa osallistua asian käsittelyyn hallintoelimestä valintansa jälkeen. Säännös tulee sovellettavaksi lähinnä niissä poikkeustapauksissa, joissa asiantuntijaksi on valittu ehdollepanosta päättävän hallintoelimen jäsen. Virantäyttömenettelyssä korostuu asiantuntijoiden ja päätöksentekijöiden tehtävien ero.

Pykälän 3 momentin mukaan asetuksella säädetään tarkemmin asiantuntijoiden valinnasta, toiminnasta ja tehtävästä.

Asiantuntijoiden valinta olisi kuten nykyisinkin ehdollepanoviranomaisen tehtävä. Hakijoiden oikeusturvan varmistamiseksi asetuksella on tarkoitus säätää, että hakijoille tulee varata tilaisuus esittää huomautuksensa asiantuntijaehdokkaista ennen asiantuntijoiden valintaa.

Asiantuntijoiden tehtävä on tarkoitus asetuksella rajoittaa pääsääntöisesti hakijoiden tieteellisten tai taiteellisten ansioiden arvioimiseen. Lisäksi on tarkoitus säätää, että asiantuntija voi lausunnossaan keskittyä niihin hakijoihin, jotka hänen käsityksensä mukaan tulevat ensi sijassa kysymykseen virkaa täytettäessä.

Asiantuntija ei näin ollen arvioisi jokaisen hakijan ansioita yksityiskohtaisesti. Virkaehdotukseen on pantava kolme hakijaa ehdolle, jos päteviä hakijoita on vähintään kolme. Tämän vuoksi asiantuntijan, joka pitää vähintään kolmea hakijaa kelpoisena virkaan, on annettava lausunto vähintään kolmen pätevän ja ansiokkaimpana pitämänsä hakijan ansioista, vaikka hänen mielestään yksi hakija olisi selvästi muita ansiokkaampi. Asiantuntijan tulee lisäksi asettaa viran kolme parasta hakijaa paremmuusjärjestykseen.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että asiantuntijalausunnosta tulee käydä ilmi, miten asiantuntija on valinnut ne hakijat, joita hän on arvioinut tarkemmin, ja millä perusteella asiantuntija on jättänyt muut hakijat tarkemmin arvioimatta.

Asetuksella on myös tarkoitus säätää asiantuntijoiden yhteistoiminnasta. Tarkoituksena on, että asiantuntijat saisivat aina neuvotella keskenään.

9 §. *Virkaehdotus.* Valtion virkamieslain 12 §:n 1 momentissa olevan pääsäännön mukaan muun muassa sellainen virka, johon tasavallan presidentti nimittää hakemuksen perusteella, täytetään esityksestä. Saman pykälän 2 momentin mukaan muun muassa professorin ja apulaisprofessorin virkojen täyttämisestä on kuitenkin voimassa, mitä siitä erikseen säädetään lailla tai asetuksella.

Hallitusmuodon 89 §:n 1 momentissa säädetään professorin virkaa koskevasta virkaehdotuksesta. Virkaehdotuksessa viran kolme ansiokkainta hakijaa asetetaan ehdolle virkaan heidän ansioidensa mukaisessa järjestyksessä. Virkaehdotusta tehtäessä sovelletaan hallitus-

muodon 86 §:ssä vahvistettuja perusteita. Henkilöä, joka ei ole hakenut virkaa, ei voida asettaa ehdolle. Nimittävä viranomainen voi nimittää virkaan ainoastaan jonkun ehdollepannusta hakijoista olematta kuitenkaan sidottu ehdotuksen mukaiseen järjestykseen.

Lakiehdotuksen 9 §:n 1 momentin mukaan professorin ja apulaisprofessorin virka täytetään virkaehdotuksen nojalla, jos virka on julistettu haettavaksi. Ehdotuksen 10 §:ssä säädetään, milloin professorin virka voidaan täyttää virkaa haettavaksi julistamatta ja virkaehdotusta tekemättä. Apulaisprofessorin virka on ehdotetun 4 §:n mukaan aina julistettava haettavaksi ja näin ollen täytettävä virkaehdotuksen nojalla. Pykälän 1 momentin mukaan virkaehdotuksen tekee korkeakoulu. Korkeakoulukohtaisesti säädetään mikä hallintoelin päättää virkaehdotuksesta. Ehdotuksessa laiksi Helsingin yliopistosta ehdotetaan, että tiedekuntaneuvosto käsittelee professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämistä koskevat asiat. Tiedekuntaneuvostoon kuuluisivat silloin dekaanin ja muiden valittujen jäsenten lisäksi tiedekunnan kaikki vakinaiset ja virkaatoimittavat professorit. Muiden korkeakoulujen osalta säännökset virkaehdotuksen tekemästä hallintoelimestä ovat asetuksissa. Tarkoituksena on, että ehdollepanoviranomaisena olisi sama hallintoelin kuin nykyisin. Myös ehdollepanoviranomaisen mahdollisesta poikkeuksellisesta kokoonpanosta säädettäisiin korkeakoulukohtaisissa asetuksissa. Ehdotetun lain nojalla annettavassa yhteisessä asetuksessa on tarkoitus säätää, että virkaehdotuksesta päätetään suoraan tekemättä sitä edeltäviä erillisiä päätöksiä jokaisen hakijan pätevydestä virkaan. Asetuksella säädettäisiin myös nykyisestä poiketen, että virkaehdotuksesta päätetään esittelystä.

Pykälän 1 momentissa viitataan selvyiden vuoksi hallitusmuodon säännökseen professorin virkaan tehtävästä virkaehdotuksesta. Vastavaa menettelyä noudatetaan ehdotuksen mukaan tehtäessä virkaehdotusta apulaisprofessorin virkaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi, että virantäyttöasia raukeaa, jos ketään ei voida asettaa ehdolle. Virantäyttöasia raukeaa, jos virkaan ei ole hakijoita tai kaikki hakijat ovat peruuttaneet hakemuksensa. Virantäyttöasia raukeaa myös siinä tapauksessa, ettei kukaan hakijoista ole kelpoinen eikä ketään siten voida asettaa eh-

dolle. Jos yksi tai useampi hakijoista on kelpoinen virkaan, on aina tehtävä virkaehdotus. Vain nimittävä viranomainen voi tällöin päättää, ettei virkaa täytetä.

Sekä virkaehdotus että virantäyttöasian raukeamisesta tehtävä päätös on pykälän 3 momentin mukaan perusteltava. Perustelemisselvollisuus merkitsee poikkeusta hallintomenettelylain 24 §:n säännöksestä, jonka mukaan päätöksen perustelu voidaan jättää esittämättä, jos asia koskee palvelussuhteeseen ottamista. Virkaehdotuksen perusteleminen on tarpeen sekä jäljempänä 11 §:ssä ehdotetun tarkastusmenettelyn vuoksi että yleisen luottamuksen kannalta. Samasta syystä perustelut ovat tarpeellisia, kun ketään hakijoista ei ole pantu ehdolle. Selvyiden vuoksi myös muilla perusteilla tehtävä päätös virantäyttöasian raukeamisesta on perusteltava. Jos virkaehdotus tai päätös virantäyttöasian raukeamisesta on esittelyn mukainen, esittelyn perusteluista tulee yleensä päätöksen perusteluja. Jos päätöstä tehtäessä joudutaan äänestämään, on jokaisen, joka äänestää esittelystä poikkeavasti, perusteltava kantansa siten, että perustelut riittäisivät päätöksen perusteluiksi.

Valtion virkamieslain 15 §:n mukaan nimittävä viranomainen voi peruuttaa nimityksen virkaan nimitetyn hakemuksesta ennen sitä ajankohtaa, josta lukien asianomainen on virkaan nimitetty. Valtion virkamiesasetuksen 45 §:n mukaan toinen virkaa hakenut henkilö voidaan tällöin nimittää virkaan julistamatta sitä uudelleen haettavaksi. Virkaehdotuksen luonteen vuoksi ehdotetaan pykälän 4 momentissa säädettäväksi, että virkaa ei voida täyttää uudestaan saman virkaehdotuksen nojalla, jos nimitys virkaan on peruutettu.

10 §. *Professorin viran täyttäminen kutsuta.* Kutsumismenettely, joka on hakumenettelyä yksinkertaisempi ja nopeampi, ehdotetaan säilytettäväksi täytettäessä professorin virkoja. Kutsumismenettely on tarkoitettu käytettäväksi vain erityistapauksissa.

Pykälän 1 momentin mukaan kutsumismenettelyä käytettäessä virkaa ei julisteta haettavaksi eikä virkaan tehdä virkaehdotusta. Kun virkaa ryhdytään täyttämään kutsumismenettelyä käyttäen, yleensä on alusta alkaen tiedossa, kenet virkaan on tarkoitus kutsua. Estettä ei kuitenkaan olisi sille, että ennen kuin päätetään ryhtyä kutsumismenettelyyn, varataan virasta kiinnostuneille mahdollisuus ilmoittautua virkaan.

Viran kutsusta täyttämisen edellytykset on ehdotetussa pykälässä jaettu kahteen osaan. Ensinnä jonkin pykälän 1 momentissa mainituista kolmesta ehdosta on täyttyvä.

Momentin 1 kohdan mukaan kutsumismenettelyä voidaan käyttää, jos virkaan siten voidaan saada erittäin ansioitunut henkilö. Kutsumismenettelyn käyttö tällä perusteella tulisi rajata erittäin selviin tapauksiin, tilanteisiin, joissa yleisesti ollaan sitä mieltä, että kutsuttava henkilö on selvästi pätevämpi virkaan kuin muut virasta mahdollisesti kiinnostuneet.

Momentin 2 kohdan mukaan kutsumismenettelyä voidaan käyttää, jos viran saaminen nopeasti täytetyksi on alan opetuksen ja tutkimuksen tai taiteellisen toiminnan järjestämiseksi erityisen tärkeää.

Momentin 3 kohdan mukaan virka voidaan täyttää kutsusta, jos virkaan nimitetään määrääjäksi. Viran kutsusta täyttäminen voi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi vaihtuvallaisia virkoja määrääjäksi täytettäessä.

Pykälän 2 momentin mukaan professorin virkaan voidaan nimittää kutsusta vain henkilö, joka on virkaan kiistatta kelpoinen. Tämän ehdon on täyttyvä aina, kun virkaan nimitetään kutsusta. Päätöksentekijät arvioivat kutsuttavaksi ehdotetun kiistatonta kelpoisuutta virkaan asiantuntijalausuntojen perusteella. Asiantuntijalausunnot kutsuttavaksi ehdotetun kelpoisuudesta ja ansioista on pykälän 3 momentin mukaan pyydettävä siten kuin lakiehdotuksen 8 §:ssä säädetään.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että korkeakoulun kansleri tai rehtori päättäisi kutsumismenettelyn käyttämisestä sen hallintoelimen esityksestä, joka korkeakoulussa päättää virkaehdotuksesta. Saatuaan asiantuntijalausunnot tämä hallintoelin päättäisi erikseen esityksestä nimittää kyseinen henkilö kutsusta virkaan. Tämä päätös on lakiehdotuksen 11 §:n mukaan toimitettava kanslerille tai rehtorille tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi.

11 §. *Tarkastusmenettely.* Ehdotuksen mukaan kanslerin tai rehtorin nimenomaisena tehtävänä on valvoa virantäyttömenettelyn asianmukaisuutta. Pykälän 1 momentin mukaan virkaehdotus, päätös virantäyttöasian raukeamisesta ja esitys nimittää professorin virkaan kutsusta toimitetaan kanslerille tai rehtorille tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi. Virkaehdotuspäätös ja päätös virantäyttöasian raukea-

misesta ei saa lainvoimaa ennen kuin kansleri tai rehtori on tarkastanut ja hyväksynyt sen.

Päätöstä tarkastettaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota siihen, että päätös on perusteltu asianmukaisesti. Päätöksen tulee olla ymmärrettävä ja hyväksyttävä perustelujensa valossa. Kanslerin tai rehtorin tehtävänä ei ole arvioida hakijoiden pätevyyttä tai keskinäistä järjestystä mahdollisen oman erityisasiantunteuksensa tai lisälausuntojen perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan kansleri tai rehtori voi poistaa tarkastettavaksi toimitetun päätöksen ja palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (200/66) 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainituilla perusteilla. Sanottu lainkohta koskee eräitä perusteita, joilla hallintopäätös voidaan ylimääräisen muutoksenhaun nojalla purkaa. Päätös voitaisiin ehdotetun 2 momentin mukaan poistaa ja asia palauttaa uudelleen käsiteltäväksi, jos asiassa on tapahtunut menettelyvirhe, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen tai, jos päätös perustuu ilmeisesti väärään lain soveltamiseen tai erehdykseen, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Menettelyvirhe, jonka perusteella päätös saatettaisiin poistaa ja asia palauttaa, voisi olla esimerkiksi se, ettei ehdollepanoviranomainen ole ollut päätösvaltainen. Myös menettelyn jonkin olennaisen vaatimuksen tai vaiheen sivuuttaminen voi aiheuttaa päätöksen poistamisen. Esimerkiksi virkaehdotuspäätöksen puutteellinen perusteleminen voisi aiheuttaa päätöksen poistamisen. Päätöksen poistaminen päätökseen olennaisesti vaikuttavan, ilmeisesti väärän lain soveltamisen perusteella tulee kysymyksen tilanteissa, joissa lain tai asetuksen säännöksiä taikka niiden perusteella annettuja virantäytön perusteita koskevia määräyksiä on rikottu.

Päätöksen poistaminen voi tällä perusteella tulla kysymyksen esimerkiksi tilanteissa, joissa ehdollepanoviranomainen on käyttänyt harvintavaltaansa väärin ja epäasialliset perusteet ovat vaikuttaneet päätöksentekoon.

Päätös perustuu puolestaan erehdykseen esimerkiksi silloin, kun päätöksen tehnyt viranomainen on erehtynyt asian tosiseikaston tai tosiseikaston merkityksen suhteen. Erehdys saattaa johtua myös saadun selvityksen puutteellisuudesta tai asianosaisten toimittamasta virheellisestä aineistosta.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että kanslerin tai rehtorin on perusteltava päätöksensä, jos hän palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi. Palautuspäätöksessä olisi myös todettava, mistä menettelyn vaiheesta uusi valmistelu on aloitettava. Jossakin tilanteessa voi riittää, että virkaehdotuksesta päätetään uudelleen. Toisessa tilanteessa puolestaan virka on ehkä julistettava uudelleen haettavaksi ja menettely on siten aloitettava melkein alusta.

Jos kanslerilla tai rehtorilla ei ole huomauttamista tarkastettavasta päätöksestä, hän hyväksyy päätöksen. Virkaehdotus ja esitys nimittää virkaan kutsusta toimitetaan tämän jälkeen nimittävälle viranomaiselle, jolle kansleri itse nimitä täytettävään virkaan.

12 §. *Muistutus*. Pykälän mukaan hakijalle on varattava tilaisuus tehdä muistutus tarkastettavaksi toimitetusta päätöksestä ennen sen tarkastamista. Velvollisuus varata tilaisuus tehdä muistutuksia koskee vain virkaehdotuspäätöstä ja virantäyttöasian raukeamista koskevaa päätöstä, koska kutsumismenettelyssä ei ole hakijoita. Hakija voi muistutuksessaan tuoda esiin seikkoja, jotka saattavat olla perusteena päätöksen poistamiselle ja asian palauttamiselle uudelleen valmisteltavaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan asetuksella säädetään tarkemmin muistutuksen tekemisestä ja käsittelystä.

Asetuksella on tarkoitus säätää velvollisuudesta saattaa virkaehdotus ja päätös virantäyttöasian raukeamisesta hakijoiden tietoon. Lisäksi mainitut päätökset olisi asetettava nähtäväksi korkeakoulun ilmoitustaululle. Kansleri tai rehtori ei saisi hyväksyä päätöstä ennen kuin päätöksen lähettämisestä hakijoille on kulunut 30 päivää.

13 §. *Valituskielto*. Valtion virkamieslain mukaan pääsääntönä on, että virkaan nimittämistä koskeviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla, ellei laissa toisin säädetä.

Valtion virkamieslain 92 §:n 2 momentissa todetaan, että muutoksenhausta virkaehdotukseen on säädetty erikseen. Suomen Hallitusmuodon täytäntöönpanemisesta annetun lain 5 §:n mukaan virkaehdotuksesta, jonka viranomainen on hallitusmuodon 89 §:n mukaan tehnyt, on lupa valittaa ylempään viranomaiseen.

Professorin ja apulaisprofessorin virantäytösmenettelyssä päätöksenteon asianmukaisuus ja hakijan oikeusturva on pyritty varmistamaan

ennakkollisilla, valitusmenettelyä kevyemmillä toimilla.

Ehdotetun 12 §:n mukaan päätökseen, joka koskee professorin tai apulaisprofessorin viran täyttämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla. Vaikka valtion virkamieslaissa oleva yleinen valituskielto koskee virkaehdotusta lukuun ottamatta kaikkia virkaan nimittämistä koskevia päätöksiä, ehdotetaan selvyiden vuoksi yleinen valituskielto otettavaksi myös ehdotettuun lakiin. Virkaehdotuksesta ei saisi pykälän mukaan enää valittaa. Valituskielto koskee myös niitä päätöksiä, jotka kansleri tai rehtori tekee ehdotetun lain ja sen nojalla annettavan asetuksen perusteella. Lakiehdotuksen 15 §:ssä ehdotetaan, ettei Suomen Hallitusmuodon täytäntöönpanemisesta annetun lain 5 §:ää sovelleta korkeakoulun professorin virkaan.

14 §. *Asetuksenantovaltuus*. Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden.

15 §. *Voimaantulo*. Säännökseen on otettu voimaantulo- ja siirtymäsäännökset, joita selostetaan jäljempänä.

1.2. Laki eräiden korkeakoululakien kutsu- mismenettelyä koskevien säännösten kumoamisesta

Lakiehdotuksessa kumottavaksi ehdotetut lainkohdat koskevat professorin viran täyttämistä kutsusta. Muilta osin ei kysymyksessä olevissa laeissa juuri säädetä virkojen täyttämisestä, vaan sitä koskevat säännökset ovat nykyisin näitä korkeakouluja koskevissa asetuksissa.

2. Tarkemmat säännökset

Korkeakouluille yhteisellä asetuksella on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä professorin ja apulaisprofessorin virkoja täytettäessä noudatettavasta menettelystä.

Korkeakoulukohtaisilla asetuksilla säädettäisiin, mitkä hallintoelimet käsittelevät ja ratkaisevat professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämistä koskevat asiat.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992. Täytettäessä virkaa, joka on

julistettu haettavaksi tai jonka täyttämiseksi on päätetty ryhtyä kutsumismenettelyyn ennen lakien voimaantuloa, noudatettaisiin kuitenkin aikaisempia säännöksiä. Virantäyttömenettely muodostaa kokonaisuuden ja sen vuoksi ennen korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämistä koskevan lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan aloitetun menettelyn jatkaminen uuden lain mukaisessa järjestyksessä aiheuttaisi ongelmia. Lakiin ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan saisi siten esimerkiksi edelleen valittaa sellaiseen virkaan tehdystä virkaehdotuksesta, joka on julistettu haettavaksi ennen lain voimaantuloa.

4. Säättämisjärjestys

Ehdotus laiksi korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä on laadittu siten, että se voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Hallitusmuodon 87 §:n mukaan tasavallan presidentti nimittää yliopiston ja teknillisen korkeakoulun professorit, ja hallitusmuodon 89 §:n 1 momentin mukaan korkeakoulujen professorin virat täytetään pääsääntöisesti hakumenettelyn jälkeen virkaehdotuksen nojalla. Tästä menettelystä voidaan hallitusmuodon 90 §:n mukaan poiketa. Tämän säännöksen

nojalla korkeakouluja koskeissa laeissa on säännökset, jotka mahdollistavat professorin viran täyttämisen kutsusta. Esityksen mukaan virantäyttömenettelyn perusrakenne säilytetään entisellään. Virat täytetään pääsääntöisesti hakumenettelyä käyttäen virkaehdotuksen perusteella. Tasavallan presidentti nimittäisi edelleen professorit. Professorin virkaa täytettäessä voitaisiin erityistapauksissa edelleen käyttää kutsumismenettelyä.

Esityksen mukaan virkaehdotukseen ei saisi enää hakea muutosta valittamalla. Virantäytön asianmukaisuus pyritään varmistamaan muilla keinoin. Lakiehdotuksen 15 §:n 2 momentin mukaan Suomen Hallitusmuodon täytäntöönpanemisesta annetun lain 5 §:ää ei enää sovellettaisi professorin viran täyttämiseen. Mainittu 5 §:n mukaan virkaehdotuksesta, joka on tehty hallitusmuodon 89 §:n nojalla, on lupa valittaa ylempään viranomaiseen.

Suomen Hallitusmuodon täytäntöönpanemisesta annettu laki on säädetty perustuslain säättämisjärjestyksessä. Vakiintuneen tulkinnan mukaan lain 5 §:n soveltamisalaa voidaan kuitenkin muuttaa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan täytettäessä professorin ja apulaisprofessorin virkaa seuraavissa korkeakouluissa:

- 1) Helsingin yliopisto;
- 2) Jyväskylän yliopisto;
- 3) Oulun yliopisto;
- 4) Joensuun yliopisto;
- 5) Kuopion yliopisto;
- 6) Turun yliopisto;
- 7) Tampereen yliopisto;
- 8) Åbo Akademi;
- 9) Vaasan korkeakoulu;
- 10) Lapin korkeakoulu;
- 11) Eläinlääketieteellinen korkeakoulu;
- 12) Teknillinen korkeakoulu;
- 13) Tampereen teknillinen korkeakoulu;
- 14) Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu;
- 15) Helsingin kauppakorkeakoulu;
- 16) Svenska handelshögskolan;
- 17) Turun kauppakorkeakoulu;
- 18) Taideteollinen korkeakoulu;
- 19) Sibelius-Akatemia ja
- 20) Teatterikorkeakoulu.

2 §

Valtion virkamieslain soveltaminen

Virkaa täytettäessä sovelletaan valtion virkamieslain (755/86) säännöksiä, jollei jäljempänä toisin säädetä.

3 §

Nimittävä viranomainen

Professorin nimittää tasavallan presidentti. Apulaisprofessorin nimittää korkeakoulu.

4 §

Viran julistaminen haettavaksi

Virka on ennen sen täyttämistä julistettava korkeakoululta haettavaksi, jollei 10 §:stä muuta johdu. Hakuaika on 30 päivää.

Korkeakoulu julistaa viran haettavaksi sekä päättää viran julistamisesta uudelleen haettavaksi ja hakujan jatkamisesta.

5 §

Virantäyttöseloste

Viran täyttämistä varten korkeakoulun on laadittava hakijoita, asiantuntijoita ja asian käsittelyyn osallistuvia varten seloste. Siitä tulee käydä ilmi virkaa ja viran täyttämistä koskevat tiedot siten kuin asetuksella säädetään.

Virantäyttöselosteen on oltava korkeakoululta maksutta saatavissa, kun virka on julistettu haettavaksi.

6 §

Hakemukseen liitettävä aineisto

Hakijan on liitettävä hakemukseensa luettelo niistä julkaisuista ja muista töistä, joilla hän haluaa osoittaa kelpoisuutensa ja ansionsa virkaan. Julkaisujen ja töiden toimittamisesta korkeakoululle säädetään asetuksella.

Korkeakoulu voi ennen viran haettavaksi julistamista päättää asiantuntijoille toimitettavien julkaisujen ja muiden töiden enimmäismäärästä. Tällöin hakijan tulee asetetun rajoituksen mukaisesti hakemuksessaan ilmoittaa ne julkaisut ja muut työt, jotka on otettava huomioon arvioitaessa hänen kelpoisuuttaan ja ansioitaan.

Hakemukseen liitettävästä muusta selvityksestä säädetään asetuksella.

7 §

Opetus- ja esitysnyyte

Korkeakoulu voi päättää, että hakijalle varataan tilaisuus antaa opetusnyyte.

Asetuksella säädetään hakijan velvollisuudesta antaa esitysnyyte täytettäessä esittävän taiteen professorin ja apulaisprofessorin virkaa.

8 §

Asiantuntijat

Korkeakoulun on pyydettävä hakijoiden kelpoisuudesta ja ansioista lausunto vähintään kahdelta asiantuntijalta.

Asiantuntijan esteellisuudesta on voimassa, mitä hallintomenettelylain (598/82) 10 §:ssä säädetään. Asiantuntijaksi valittu ei saa osallistua asian käsittelyyn virantäytön myöhemmässä vaiheessa.

Asiantuntijoiden valinnasta, toiminnasta ja tehtävästä säädetään tarkemmin asetuksella.

9 §

Virkaehdotus

Virka, joka on julistettu haettavaksi, täytetään korkeakoulun tekemän virkaehdotuksen nojalla. Virkaehdotuksesta professorin virkaan säädetään hallitusmuodon 89 §:n 1 momentissa. Vastaavaa menettelyä noudatetaan tehtäessä virkaehdotusta apulaisprofessorin virkaan.

Virantäyttöasia raukeaa, jos ketään ei voida asettaa ehdolle virkaan.

Virkaehdotus ja päätös virantäyttöasian raukeamisesta on perusteltava.

Jos nimitys virkaan on peruutettu, virkaa ei voida täyttää uudestaan saman virkaehdotuksen nojalla.

10 §

Professorin viran täyttäminen kutsusta

Professorin virka voidaan täyttää kutsusta virkaa haettavaksi julistamatta ja virkaehdotusta tekemättä:

1) jos virkaan siten voidaan saada erittäin ansioitunut henkilö;

2) jos viran saaminen nopeasti täytetyksi on alan opetuksen ja tutkimuksen tai taiteellisen toiminnan järjestämiseksi erityisen tärkeätä; tai

3) jos virkaan nimitetään määrääjäksi.

Virkaan voidaan nimittää kutsusta vain henkilö, joka on siihen kiistatta kelpoinen.

Kutsuttavaksi ehdotetun kelpoisuudesta ja ansioista virkaan on pyydettävä asiantuntijalausunnot siten kuin 8 §:ssä säädetään.

11 §

Tarkastusmenettely

Virkaehdotus, päätös virantäyttöasian rau-

keamisesta sekä esitys nimittää virkaan kutsusta on toimitettava korkeakoulun kanslerille tai, jos kansleria ei ole, rehtorille tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi.

Kansleri tai rehtori voi poistaa 1 momentissa tarkoitetun päätöksen ja palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (200/66) 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainituilla perusteilla.

12 §

Muistutus

Hakijalle on varattava tilaisuus tehdä muistutus virkaehdotuksesta ja virantäyttöasian raukeamista koskevasta päätöksestä ennen päätöksen tarkastamista.

Muistutuksen tekemisestä ja käsittelystä säädetään tarkemmin asetuksella.

13 §

Valituskielto

Korkeakoulun päätökseen, joka koskee professorin tai apulaisprofessorin viran täyttämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

14 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

15 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1992. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Tämän lain tultua voimaan korkeakoulun professorin virkaan ei sovelleta Suomen Hallitusmuodon täytäntöönpanemisesta annetun lain 5 §:ää.

Täytettäessä virkaa, joka on julistettu haettavaksi tai jonka täyttämiseksi on päätetty ryhtyä kutsumismenettelyyn ennen tämän lain voimaantuloa, noudatetaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki**eräiden korkeakoululakien kutsumismenettelyä koskevien säännösten kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan:

1) Jyväskylän yliopistosta 19 päivänä joulukuuta 1980 annetun lain (899/80) 12 §, sellaisena kuin se on 1 päivänä heinäkuuta 1988 annetussa laissa (622/88);

2) Oulun yliopistosta 22 päivänä joulukuuta 1983 annetun lain (1033/83) 12 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (108/88);

3) Joensuun yliopistosta 21 päivänä tammiukuuta 1983 annetun lain (128/83) 12 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (109/88);

4) Kuopion yliopistosta 21 päivänä tammiukuuta 1983 annetun lain (129/83) 10 §, sellaisena kuin se on 1 päivänä heinäkuuta 1988 annetussa laissa (623/88);

5) Turun yliopistosta 29 päivänä joulukuuta 1973 annetun lain (1030/73) 10 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (110/88);

6) Tampereen yliopistosta 25 päivänä toukokuuta 1973 annetun lain (445/73) 10 §, sellaisena kuin se on 1 päivänä heinäkuuta 1988 annetussa laissa (624/88)

7) Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta 30 päivänä joulukuuta 1980 annetun lain (1057/80) 11 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 27 päivänä toukokuuta 1988 annetussa laissa (469/88);

8) Vaasan korkeakoulusta 14 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (63/77) 10 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (111/88);

9) Lapin korkeakoulusta 5 päivänä tammiukuuta 1979 annetun lain (8/79) 11 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (112/88);

10) Eläinlääketieteellisestä korkeakoulusta 29 päivänä heinäkuuta 1988 annetun lain (698/88) 8 §;

11) Teknillisestä korkeakoulusta 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun lain (684/85) 11 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (113/88);

12) Tampereen teknillisestä korkeakoulusta 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun lain (685/85) 10 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (114/88);

13) Lappeenrannan teknillisestä korkeakoulusta 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun lain (686/85) 10 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (115/88);

14) Helsingin kauppakorkeakoulusta 29 päivänä joulukuuta 1973 annetun lain (1032/73) 10 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (116/88);

15) Svenska handelshögskolan -nimisestä korkeakoulusta 3 päivänä heinäkuuta 1974 annetun lain (582/74) 10 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (117/88);

16) Turun kauppakorkeakoulusta 27 päivänä elokuuta 1976 annetun lain (707/76) 10 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (118/88);

17) Taideteollisesta korkeakoulusta 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (52/73) 7 §, sellaisena kuin se on 9 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa (589/89);

18) Sibelius-Akatemiasta 28 päivänä joulu-

kuuta 1979 annetun lain (1068/79) 12 §, sellaisena kuin se on 9 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa (587/89); ja

19) Teatterikorkeakoulusta 26 päivänä tammikuuta 1979 annetun lain (87/79) 10 §, sellaisena kuin se on 9 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa (588/89).

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992.

Kumottavia säännöksiä on kuitenkin noudatettava, jos viran täyttämiseksi on päätetty ryhtyä kutsumismenettelyyn ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 2 päivänä marraskuuta 1990

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Opetusministeri *Ole Norrback*